



משרד החינוך
מנהל פדגוגי
אגף בכיר - שירות פסיכולוגי ייעוצי

גולשים לשינוי

שיעור כישורי חיים לכיתות ד-ו
בנושא כללי התנהגות מקובלים ומכבדים לקידום מרחב בטוח וחיובי ברשת

מורים ומנחים יקרים,

תחילת שנה מסמלת התחדשות, הזדמנות לצמיחה אישית והגשמת חלומות. בימים אלה חשוב לקיים שיח עם התלמידים, לאפשר להם לשתף בחוויות שחוו במהלך החופשה, להעלות ציפיות ולהציב מטרות אותן ירצו להגשים.

ברוח התחדשות השנה מומלץ וחשוב לדון עם התלמידים גם בנושא התנהלותם ברשת האינטרנט וברשתות החברתיות בפרט וליצור הסכמים כיתתיים.

בשיעור זה נזמין את התלמידים לנסח אמנה כיתתית באמצעותה יתחייבו לפעול באופן חיובי, ערכי וחברתי תוך הקפדה על היבטים שונים הקשורים לרשת.

אפשר ומומלץ להסתייע במנהיגות התלמידים הכיתתית, לגייס את נציגי "עמיתים ומשפיעים", נציגי הכיתה במועצת התלמידים, תלמידים החברים בוועדות שונות ועוד.

מטרות השיעור

- התלמידים יפתחו מיומנויות לניהול עצמי ברשת, כך שיתנהלו בה באופן מכבד, מתחשב ומוגן.
- התלמידים ינסחו אמנה כיתתית שתתווה להם את הדרך בעת התנהלותם ברשת.

הידעתם?

1. הגיל הממוצע בישראל, לקבלת טלפון חכם, הוא עשר (נכון לכתיבת שורות אלו).
2. האפליקציות המובילות בהן בני נוער עושים שימוש הן: ווטסאפ - 95%, אינסטגרם - 71%, טיקטוק - 60%. חשוב לדעת כי גיל השימוש המותר ברשתות החברתיות השונות הינו 13 ומעלה.
3. 52% מהילדים חוששים שיפגעו בהם ברשת.
4. 34% מבני הנוער מתחרטים על תכנים ששיתפו או הפיצו ברשת.
5. 45% מהילדים (בגיל 8-12) גילו אחריות ודיווחו על תמונה/ סרטון/ פוסט פוגעני/ אלים שראו ברשת.
6. תלמידי ד-ו מדווחים כי בעת פגיעה ברשת הם יפנו לעזרת ההורים (88%), המורים או בני משפחה אחרים (62%), לחברים (55%) ואל מוקד 105 (46%).

בהתאם לשיקול הדעת של המורה שמנחה את השיעור, אפשר להציג את הנתונים לתלמידים ולקיים שיח אודותם.

* הנתונים לקוחים מ: החיים הדיגיטליים - דו"ח האינטרנט של בזק לשנים 2019, 2020; סקר ניטור אלימות תשע"ט.

מה נלמד היום...?

נלמד להתנהל ברשת באופן מכבד, מתחשב ומוגן

ננסח אמנה כיתתית להתנהלות חיובית וחברית ברשת



המורה תציג לתלמידים את הנושאים העיקריים עליהם ישוחחו ביחד בשיעור.



לחצו כאן למשחק

נכון או לא נכון? – פתיחת השיעור
המורה תסביר לתלמידים כי כעת יתנסו במשחק אינטראקטיבי: "נכון או לא נכון".
התלמידים יתבקשו לענות בהצבעה מהירה על כל אחת מהשאלות והמורה תסמן עפ"י הצבעת הרוב האם המשפט הוא נכון או לא נכון לדעת רוב תלמידי הכיתה.
חשוב לעודד את התלמידים "לנצח" את מד הזמן ולהספיק לענות תוך 50 שניות, על כל השאלות בצורה נכונה.

בואו נדבר על... נכון או לא נכון?

- איזה דבר חדש למדתם מתוך ההתנסות במשחק?
- האם היו משפטים שהתלבטתם לגבי התשובה שלהם (נכון או לא נכון)?
- על פי מה בחרתם את תשובותיכם? האם היה כלל שהנחה אתכם?
- האם חשוב שיהיו כללים להתנהלות שלנו גם ברשת?

שאלות לדין בעקבות המשחק:

- איזה דבר חדש למדתם מתוך ההתנסות במשחק?
- האם היו משפטים שהתלבטתם לגבי התשובה שלהם (נכון או לא נכון)?
- על פי מה בחרתם את תשובותיכם? האם היה כלל שהנחה אתכם?
- האם חשוב שיהיו כללים להתנהלות שלנו גם ברשת?



**גוף השיעור: גם אנחנו גולשים לשינוי! (עבודה בקבוצות)
למורה:**

1. טרם הפעילות יש לקרוא את המקרים בכרטיסיות השונות ולבחור מתוכן את אלו שמתאימים לכיתה הספציפית ולגיל התלמידים.
2. מומלץ לחלק לצורך הפעילות את הכיתה לקבוצות של 4-5 תלמידים/ות.
3. חשוב להדפיס את דפי הכרטיסיות לכל קבוצה.

המורה תסביר: לפניכם כרטיסיות המתארות התנהלות של ילדים ובני נוער ברשת. דונו בקבוצה, תוך שמיעת העמדות של כל חברי הקבוצה, באפשרויות הפעולה המוצעות בכרטיסיה. לאחר הדיון הקבוצתי, ציינו באיזו מבין אפשרויות הפעולה בחרה הקבוצה ומה הסיבות לבחירה. חשוב להדגיש כי ייתכן שמתוך העיון באפשרויות השונות, חברי וחברות הקבוצה יעלו אפשרויות פעולה נוספות המתאימות להם – יש להוסיף אותן בכתב.

כרטיסיות להדפסה

אנחנו גולשים לשינוי

כרטיסיה 2

אפשרות 2:

צילמתי-פרסמתי? גם אם
צילמתי תמונות של
חברים בנייד שלי- אני
מודעת לזה שכדאי לבדוק
עם החברים אם ירצו
שאפרסם את התמונות

אפשרות 1:

צילמתי-פרסמתי! אם
צילמתי תמונות של
חברים בנייד שלי,
אני מחליטה אם
לפרסם או לא

הבחירה שלנו:

מפני ש...



אנחנו גולשים לשינוי

כרטיסיה 1

אפשרות 1:

ברוב המקרים אני
בוחר לפרגן
לחברים ברשת

אפשרות 2:

יש מקרים שבהם
אגיב באופן פוגעני
ברשת

הבחירה שלנו:

מפני ש...



כרטיסיות להדפסה

אנחנו גולשים לשינוי כרטיסיה 4

אפשרות 2:
חבר=לייק? אני בוחר
לעשות לייק לפוסט של
חברה לפי התוכן
שפורסם

אפשרות 1:
חבר=לייק! לכל פוסט
שחברה מעלים, אני
עושה לייק, גם אם זה
פוסט פוגעני

הבחירה שלנו:

מפני ש...



אנחנו גולשים לשינוי כרטיסיה 3

אפשרות 1:
כשהמשפחה והחברים
נפגשים, אנחנו
מקפידים לשים את
הניידים בצד

אפשרות 2:
לפעמים במפגש
עם משפחה
וחברים, כל אחד
עסוק במסך שלו

הבחירה שלנו:

מפני ש...



כרטיסיות להדפסה

אנחנו גולשים לשינוי כרטיסיה 6

אפשרות 2:
קרה לי שביקשו ממני
פרטים אישיים (למשל
כדי להשתתף בתחרות
ולזכות בפרס) ונתתי
את הפרטים

אפשרות 1:
אני מקפיד לא
למסור פרטים
אישיים שלי

הבחירה שלנו:

מפני ש...



אנחנו גולשים לשינוי כרטיסיה 6

אפשרות 2:
קורה שאני משתתף
בקבוצות ווטסאפ כיתתית
שלא כוללת את כל ילדי
הכיתה או שמציאים
ממנה ילדים

אפשרות 1:
אני משתתף
בקבוצת ווטסאפ
כיתתית שכוללת
את כל תלמידי
הכיתה

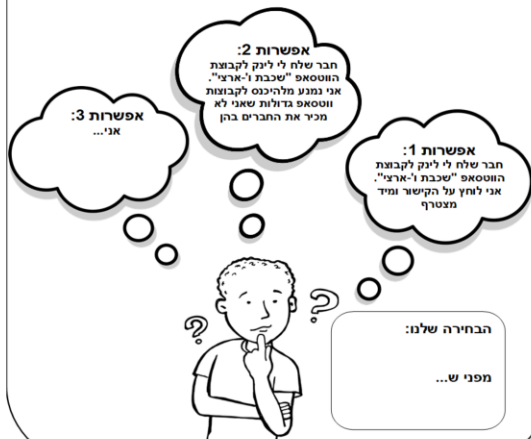
הבחירה שלנו:

מפני ש...



כרטיסיות להדפסה

אנחנו גולשים לשינוי כרטיסיה 8



אפשרות 1:
חבר שלי לי לינק לקבוצת
הוואטסאפ "שכבת ו-ארגי".
אני נמנע מלהיכנס לקבוצות
וואטסאפ בדולות שאני לא
מכיר את החברים בהן

אפשרות 2:
אני...
אפשרות 3:

הבחירה שלנו:
מפני ש...

אנחנו גולשים לשינוי כרטיסיה 7



אפשרות 1:
ברוב המקרים אני
בוחרת להתייעץ
עם מבוגר לגבי
דברים שקורים
ברשת

אפשרות 2:
לרוב אני נמנעת
מלהתייעץ עם
מבוגר לגבי דברים
שקורים ברשת

הבחירה שלנו:
מפני ש...

כרטיסיות להדפסה

אנחנו גולשים לשינוי כרטיסיה 10



אפשרות 2:
נשאני לא מסכים עם חבר
על משהו, אני מקפיד
לדבר איתו על זה פנים
אל פנים

אפשרות 1:
נשאני לא מסכים עם חבר
על משהו, הוויכוח עלול
להמשיך בינו בוטסאפ
הכיתי

אפשרות 3:
אני...

הבחירה שלנו:
מפני ש...

אנחנו גולשים לשינוי כרטיסיה 9



אפשרות 2:
ברשת החברתית אני
מעדיף שהפרופיל שלי
יהיה ציבורי כדי לצבור
לייקים ועוקבים

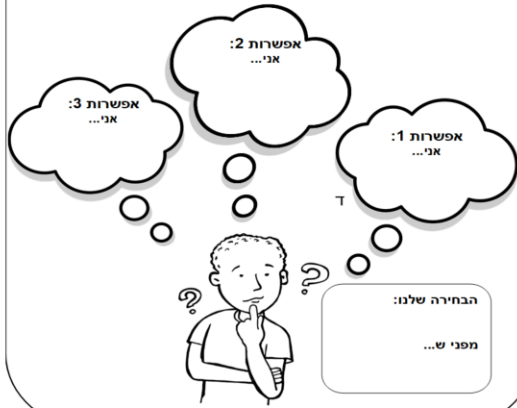
אפשרות 1:
ברשת החברתית אני
מקפיד להגדיר את
הפרופיל שלי כפרטי

אפשרות 3:
אני...

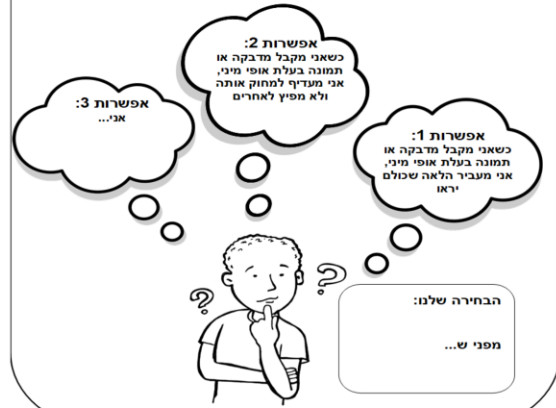
הבחירה שלנו:
מפני ש...

כרטיסיות להדפסה

אנחנו גולשים לשינוי
כרטיסיה 12



אנחנו גולשים לשינוי
כרטיסיה 11



חושבים יחד...

- איך הרגשתם במהלך הפעילות?
- מה הבנתם על עצמכם? מהן הסיבות המנחות אתכם בבחירת התנהגות מסוימת ברשת?
- מה זה מבחינתכם "התנהגות מתחשבת ורגישה לזולת"? תנו דוגמאות.
- מה זה מבחינתכם "לקחת בחשבון את מה שיגידו עליי"? תנו דוגמאות.
- לעיתים, אנו נתקלים במקרים בהם ערכים שמנחים אותנו "מתנגשים". מי יכול לתת דוגמה למקרה כזה?

לאחר העבודה בקבוצות, המורה תקיים דיון עם התלמידים עפ"י השאלות הבאות:

- * איך הרגשתם במהלך הפעילות?
- * מה הבנתם על עצמכם? מהן הסיבות המנחות אתכם בבחירת התנהגות מסוימת ברשת?
- למורה- מומלץ להמשיג את הסיבות להתנהגות שהתלמידים מעלים במסגרת העבודה בקבוצות על פי הקטגוריות המוצעות:**
 - מוסר, ערכים
 - התחשבות בזולת
 - חשש לפגיעה בתדמית שלכם
 - חובתנו לשמור על החוק (חוק לשון הרע, חוק הגנת הפרטיות, חוק הסרטונים ועוד).
 - כבוד להנחיות שקבלתם מהורכם
- * מה זה מבחינתכם "התנהגות מתחשבת ורגישה לזולת"? תנו דוגמאות.
- * מה זה מבחינתכם "לקחת בחשבון את מה שיגידו עליי"? תנו דוגמאות.
- * לעיתים, אנו נתקלים במקרים בהם ערכים שמנחים אותנו "מתנגשים". מי יכול לתת דוגמה למקרה כזה? לדוגמא: ערך השותפות מנחה אותנו כשאנו פותחים קבוצת ווטסאפ עם כל חברי הכיתה. עם זאת, ערך זה עלול להיות "בהתנגשות" עם ערך החברות, במידה וחבר מהכיתה מתבטא באופן פוגעני כלפי ילדים בקבוצה ויש לדווח על כך למבוגר.
- למורה: חשוב להדגיש את היכולת לבחור את ההתנהגות שלי ברשת ובכלל- האם אני פועל כמו כולם? מופעל מתוך לחץ? מתוך אימפולסיביות?**

מנסחים ביחד כללי התנהגות ברשת

לחצו כאן לצפייה באמנה
גולשים לשינוי

- עם אילו מהכללים הסכמתם בקוד האתי "גולשים לשינוי"?
- מה היה חסר לכם ולא קיבל התייחסות בקוד האתי?
- מה היה מיותר בעיניכם בקוד האתי?



מנסחים ביחד כללי התנהגות ברשת: פעילות לסיום השיעור

הערה למורה (אפשר ומומלץ לשתף את התלמידים):
משרד החינוך בשיתוף בית הספר לתקשורת במרכז הבינתחומי הרצליה, פעלו בתשע"ח לכתיבת הקוד האתי **גולשים לשינוי** להתנהלות מיטבית ברשת ולמניעת מצבי פגיעה ובריונות. הקוד האתי נכתב ונוסח על ידי תלמידים מבתי ספר ברחבי הארץ והתבסס על "חכמת ההמונים", מתוך הנחה כי בכוחם של התלמידים לבנות קוד אתי רלוונטי ומותאם, אשר יאפשר להם לקחת אחריות חברתית, להתנהל באופן ערכי ומוסרי, להימנע ממצבים של פגיעה ולא לעמוד מהצד מול פגיעה באחר. ואכן, התלמידים הגיעו לתוצר ראוי, באמצעותו הכריזו כי "**הילדים ובני הנוער פורצים דרך ולוקחים אחריות בעיצוב עתידנו ובהובלת שינוי גם ברשת**".

המורה תציג בפני התלמידים את הקוד האתי גולשים לשינוי (מצ"ב בקישור) ותסביר על תהליך בנייתו.

לאחר הצגת התהליך והתוצר, המורה תקיים דיון קצר עם התלמידים בנושא הקוד עפ"י השאלות הבאות:

- עם אילו מהכללים הסכמתם בקוד האתי גולשים לשינוי?
- מה היה חסר לכם ולא קיבל התייחסות בקוד האתי?

- מה היה מיותר בעיניכם בקוד האתי?

הרחבה למורה: מהו קוד אתי?

קוד אתי הוא מסמך המתאר את הערכים, המידות, המחויבויות וההתנהגויות הראויות וההוגנות להתנהלות.

הקוד האתי מהווה מעין הנחיות להתנהלות אישית, חברתית, של אנשי מקצוע וארגונים. קוד אתי כזה יש לרופאים, עורכי דין, חייילים, ואנשי מקצוע נוספים. הוא נדרש בכל תחום ותחום.

חשיבותו של קוד אתי: במציאות המודרנית בה אנו נמצאים ופועלים ברשתות חברתיות, באינטרנט ובסלולר ומנהלים קשרים באמצעות אפליקציות חדשות, אנו נדרשים לגבש כללי התנהגות ואתיקה לדברים שאנו עושים בעולמות הללו.

המעשים שלנו, הדברים שאנחנו מצלמים, כותבים, משתפים, מגיבים או מורידים יכולים להשפיע גם עלינו וגם על ילדים ומבוגרים אחרים. לפעמים הפעולות והמעשים שלנו יכולים לפגוע ואפילו לגרום נזק, לפעמים אפשר לעזור, לסייע, לתמוך, וגם להציל ילדים ואנשים אחרים.

מדריך ההתנהגות, הקוד האתי, יעזור לנו לחשוב, להבין ולדעת, איך נכון וראוי להתנהג, מה טוב ומה פחות טוב, בכל הקשור לרשת. את המדריך הזה נכון להכין ביחד, עם מומחים, מבוגרים, וגם ילדים ובני נוער, המכירים היטב, כל אחד מזווית אחרת, את היתרונות והחסרונות, את הסכנות והתועלת, שבפעולה ועשייה ברשת האינטרנט.

גולשים לשינוי – האמנה הכיתתית שלנו

	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.
	7.
	8.
	9.
	10.

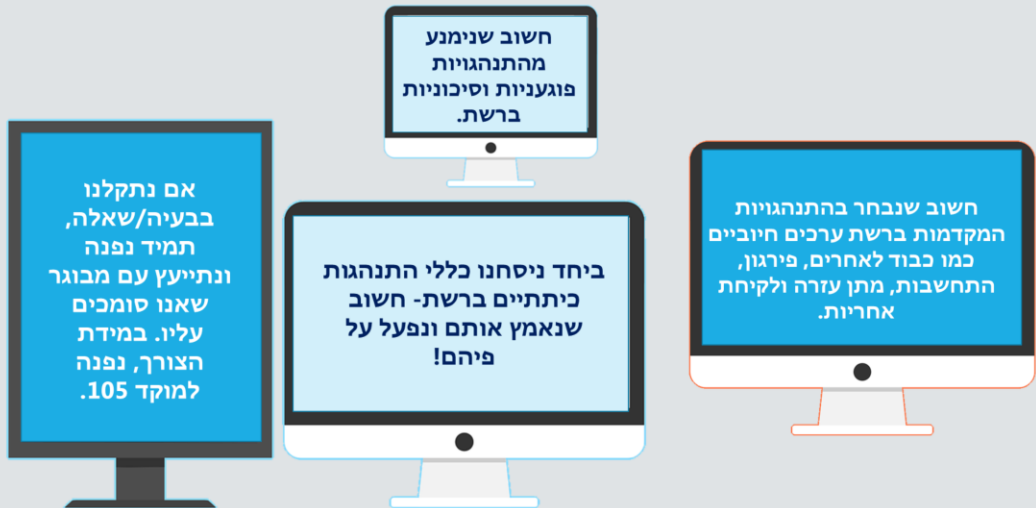


* לאחר חשיפת התלמידים לקוד האתי הארצי ודיון בסוגיות שונות שהועלו בכיתה, המורה תברר עם התלמידים מהם המסרים שברצונם לכלול בכללי ההתנהגות הכיתתיים ברשת. אפשר להיעזר במסרים מתוך הקוד האתי, תוך התאמתם לצרכי הכיתה.

* לאחר בניית כללי ההתנהגות, המורה תזמין נציגים מהכיתה להעלות את הכללים על הכתב, כך שכל תלמידי הכיתה יוכלו לחתום עליהם. הכללים ייתלו בכיתה ויפורסמו באתר הכיתתי.

* מומלץ לשתף את הורי הכיתה בתהליך ולשלוח להם את כללי ההתנהגות עליהם התחייבו התלמידים.

אז... מה למדנו?



מסרים לסיום השיעור.